

the ROUTE

Art Nouveau in Bad Nauheim. Today and a Hundred Years Ago

Christina Usular-Thiele
Bad Nauheim
info@bad-nauheim.de

In the decades preceding World War I, Bad Nauheim became a much visited and internationally renowned spa. Across Europe and beyond, word had spread that bathing in saline or carbonated mineral springs helped otherwise untreatable heart patients return to strength. As the number of visitors had grown, the old spa complex had become too small and outdated by the beginning of the century. The State of Hesse-Darmstadt, therefore, raised no objections when the young architect and government building inspector, Wilhelm Jost, presented his draft to rebuild a completely new Sprudelhof complex, which was constructed in 1905-1910.

In the following years, return visitors stepping out of the train station were greeted by an astonishing new vision. At the end of Bahnhofsallee, a villa-lined avenue, one beheld the newly built Sprudelhof, with its ponds and fountain, the park beyond and, in the distance, the Johannisberg hill. Arrivals could register in the newly built administration buildings on both sides of the outside staircase at the entrance to the complex. Here, they had their first impression of the complex's interior design with its stained-glass windows all in the latest style. Moving further into the complex square, visitors passed the

first detached bathhouses with curved patina turrets and discovered further buildings hidden behind the arcades of the pump rooms.

To this day, the socketed fountain basin embellished by mythological figures remains the highly visible centre of the complex. If the symmetrical arrangement and large constructions remind the beholder vaguely of baroque architectural models, the imaginative decor shows numerous elements of the Art Nouveau era. Details such as wrought-iron work, banisters and lamps or curved bands with golden globes in the façade (the latter symbolising small carbonic acid bubbles) remind us mainly of the geometric ornamental designs of the artists' colony at Mathildenhöhe. What Archduke Ernst-Ludwig, through initiating the artists' colony in Darmstadt, hoped to achieve in the State of Hesse found an independent interpretation through Wilhelm Jost in Bad Nauheim. The new genre of Art Nouveau developed roots in everyday life and inspired artists as well as artisans to create works of a new beauty and quality.

Decorated patio of bathhouse 7, sculptures by Heinrich Jobst, 1907
Pati ornamental de la casa de bany número 7, amb escultures de Heinrich Jobst, 1907

Aerial view of the Sprudelhof
Vista aèria de l'Sprudelhof

© H.A.M. Holzgerger

© H.A.M. Holzgerger, Maren Sommer

La Ruta

El Modernisme a Bad Nauheim, avui i fa cent anys

Christina Uslular-Thiele
Bad Nauheim
info@bad-nauheim.de

Durant les dècades anteriors a la Primera Guerra Mundial, Bad Nauheim va esdevenir un balneari molt visitat i de reputació internacional. Per tot Europa i més enllà, havia corregut la veu que els banys en fonts salines o carbòniques retornaven les forces als pacients cardíacs, que en altres temps no tenien tractament. A principis de segle, amb l'increment del nombre de visitants, l'antic complex balneari havia quedat petit i desfasat. Així doncs, l'administració del *land* de Hessen-Darmstadt no va plantejar cap objecció quan el jove arquitecte Wilhelm Jost va presentar un esborrany per reconstruir un complex balneari totalment nou, que va realitzar-se entre 1905 i 1910.

En els anys següents, els visitants, en arribar, es trobaven amb una nova visió sorprenent. Al final de Bahnhofsallee, una avinguda vorejada de vil·les, els ells topaven amb el recent construït Sprudelhof, amb les piles i les fonts, amb el parc del darrere i, més enllà, amb el turó Johannenberg. Els qui arribaven havien de registrar-se en els edificis administratius acabats de construir a banda i banda de l'escala exterior, a l'entrada del complex. Aquí rebien la primera impressió del disseny interior del complex, amb uns vitralls a les finestres realitzats en l'estil més modern. Més enllà, de camí a la plaça del complex, els visitants passaven per les primeres cases de bany independents, amb unes torretes de formes corbes, i descobrien uns altres edificis amagats rere les arcades de les sales de bombes.

Encara avui, la pila de la font ornamentada amb figures mitològiques segueix sent un centre molt visible del complex. Si bé la disposició simètrica i les grans construccions recorden vagament els models arquitectònics barrocs, els imaginatius decorats mostren

nombrosos elements del període modernista. Alguns detalls, com el treball de la forja, les baranes, les làmpades o les randes corbes amb esferes d'orades modelades a la façana (aquestes darreres simbolitzen petites gotes d'àcid carbònic), ens recorden sobretot els dissenys ornamentals geomètrics de la colònia d'artistes de Mathildenhöhe. El que el gran duc Ernst Ludwig pretenia aconseguir en el *land* de Hessen quan va iniciar la colònia d'artistes de Darmstadt, va trobar una interpretació pròpia a Bad Nauheim de la mà de Wilhelm Jost. El nou estil modernista va arrelar en la vida quotidiana i va inspirar tant els artistes com els artesans per crear obres d'una bellesa i qualitat renovades.

Les façanes demostraven l'habilitat de Jost per unir les formes constructives tradicionals amb les modernes, segons les idees dels seus contemporanis més conservadors. Per contra, sorprenen els dissenys dels interiors de totes les cases de bany i la gran varietat d'estils modernistes. Com que només es podia treballar en els edificis nous fora de temporada, es va trigar

El nou estil modernista va arrelar en la vida quotidiana i va inspirar tant els artistes com els artesans

gairebé deu anys a acabar els treballs. D'aquí que a Bad Nauheim s'hipugui reconèixer el desenvolupament del Modernisme en les seves diverses formes, des dels primers estadis de línies sinuoses a la fase tardana neoclàssica de línies rectes.

Els diversos materials, com el marbre fosc, els mosaics i el vidre, els murals i la ceràmica, subratllen el caràcter distintiu de cada una de les sis grans cases de bany. Vistos des del pati, els edificis revelen la seva uniformitat. Tot i així, l'aparença de la zona de recepció de cada una de les cases de bany és molt diferent. Només en una segona mirada ens adonem que totes elles tenen el mateix traçat funcional, que comprèn una gran sala d'espera i un pati de flors amb una font a la part posterior.

El pati de flors estava envoltat de fileres de cases de bany, de les quals va arribar a haver-ne 386. Malgrat la gran quantitat de cases de bany, la varietat ornamental i les rajoles i vitralls de colors donaven un toc personal a cadascuna. Gairebé totes les habitacions conserven el mobiliari original, que seguia la simplicitat dels dissenys de Jost. El dissenyador va mostrar una gran responsabilitat envers aquest gran complex d'edificis, incloent

els petits detalls, com els poms de les portes. Això, juntament amb el bon estat de conservació del conjunt estètic, converteix l'Sprudelhof en el que és: únic en el sud-oest alemany. El mateix Jost confiava que el mobiliari artístic de les habitacions tindria un efecte positiu sobre la psique dels pacients i contribuiria a la seva recuperació.

El pati ornamental i la zona d'espera de la casa de bany número 7 presenten una paret coberta de terracota i rajoles esmaltades. Aquestes van ser dissenyades pel taller del gran ducat, o més aviat pel seu director, Julius Scharvogel, i l'escultor Heinrich Jobst, i constitueixen un altre punt d'interès. També és interessant la col·laboració entre Jost, Jobst i Scharvogel, que va

Stained glass window in bathhouse 5 waiting hall, 1905-1906

Vitrall de la finestra del vestíbul de la casa de bany número 5, 1905-1906

the route 5

The façades showed how Jost skilfully united traditional forms of construction with modern ones in keeping with the ideas of his more conservative contemporaries. In contrast, the visitor is impressed by the interior design of all the bathhouses and the great variety of Art Nouveau styles. As it was only possible to work on the new buildings during the off-peak season, their completion took almost 10 years. Hence the development of Art Nouveau – from its early stages with flowing lines to the late neo-classical straight-lined phase – can be recognized in its various forms in Bad Nauheim.

Different materials, such as dark marble, mosaics and glass, murals and ceramics highlight the distinctive character of each of the six big bathhouses. The buildings show uniformity when viewed from the courtyard. However, the appearance of the reception area of each bathhouse is very different. Only at second glance does one notice that all have the same functional layout, comprising a large waiting lounge and floral courtyard with a fountain at the back.

The floral courtyards were surrounded by lines of bathhouses (at one time 386). Despite the large number of bathhouses, the ornamental variety and the coloured tiles and stained glass gave each an individual touch. Almost all the rooms retain the original furniture with Jost's simple designs. He took painstaking care in this vast complex of buildings as well as in small details like door handles. This, as well as the complex's good state of preservation, makes the Sprudelhof unique in southwest Germany.

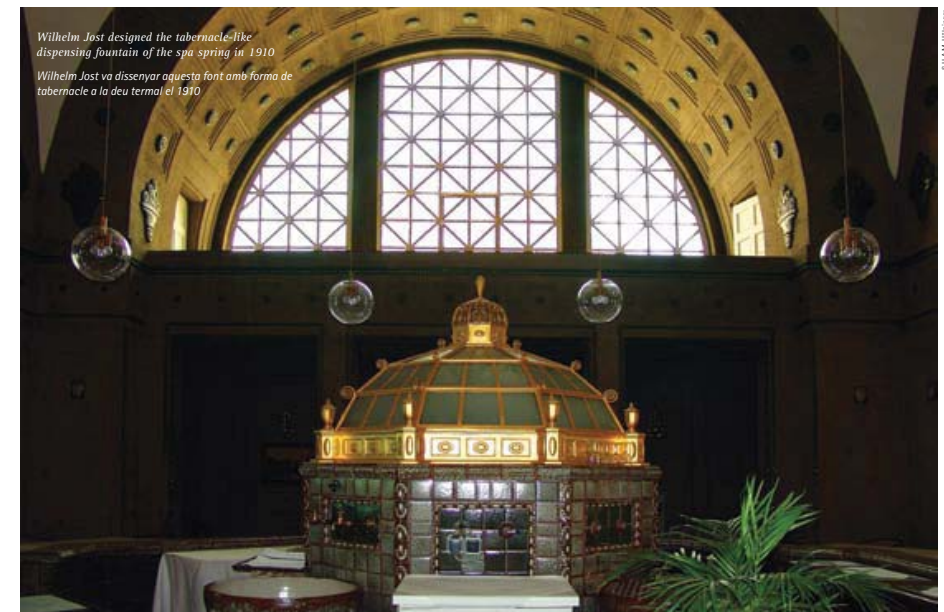
Jost hoped that the artistic furnishing of the rooms would have a positive effect on the patients' psyche and so aid their recovery. The ornamental courtyard and waiting area of bathhouse 7 display terracotta wall covering and enamelled tiles. These were designed by the grand-ducal ceramic works (or rather its director,

The walking lion of Hesse, by Heinrich Jobst. Behind it rises the curved patina turret of bathhouse 5

El lleó caminador de Hessen, de Heinrich Jobst. Al darrere, la torreta de línies corbes de la casa de bany número 5

Julius Scharvogel) and sculptor Heinrich Jobst and created an intriguing result. Also of interest is the cooperation between Jost, Jobst and Scharvogel, which resulted in the ornamental courtyard of bathhouse 2 and its waiting area. This was furnished by Jost and the book illustrator, Wilhelm Kleuckens. Kleuckens's design for the high window, with bird motifs, was a big contract, on a

Wilhelm Jost designed the tabernacle-like dispensing fountain of the spa spring in 1910

Wilhelm Jost va dissenyar aquesta font amb forma de tabernacle a la deu termal el 1910

donar lloc al pati ornamental i a la zona d'espera de la casa de bany número 2. Aquesta sala va ser moblada per Jost i l'il·lustrador de llibres Wilhelm Kleuckens. El disseny de Kleuckens amb motius d'ocells per a l'alta finestra va suposar un contracte llarg, a una escala que rarament rebien els artistes de Darmstadt. El conjunt arquitectònic que s'ha conservat, així com el gran ventall de productes del taller ceràmic del gran ducat, són exclusius de l'Sprudelhof de Bad Nauheim.

En el passat, aquests tresors només eren accessibles per als hostes del balneari, però avui en pot gaudir tothom a través de visites guiades. Els visitants podran experimentar l'efecte vigoritzador de les aigües bombollejants en les habitacions històriques i de les banyeres de fusta de la casa de bany número 3.

A banda de l'Sprudelhof, Bad Nauheim té molt més per oferir: l'arquitecte Jost va dissenyar un edifici de calderes i una bugaderia de grans dimensions a l'altre costat de l'estació. Va dissenyar el canó de la xemeneia

The Prince's Bath - last used by Prince Ibn Saud in 1959 - with paintings by Wilhelm Koeppen

El Bany del Príncep —utilitzat per última vegada pel príncep Ibn Saud el 1959 — amb pintures de Wilhelm Koeppen

Heinrich Jost, 1911. Detail of one of the figurative reliefs carved on shell limestone that support the main spring

Heinrich Jost, 1911. Detall d'un dels relleus figuratius esculpits en l'estructura calcària que suporta el brollador principal

amb una alçada considerable per tal que els visitants no es perdessin els moderns edificis amb les imaginatives torretes amb crestalleres.

El 1905 el fet d'incorporar un complex industrial en un entorn balneari va ser considerat més aviat extravagant, com a element per cridar l'atenció, però aviat, la seva moderna tecnologia i la seva arquitectura van convertir-lo en objecte d'interès. Poc després de finalitzar, els hostes que volien podien gaudir d'una visita a les unitats centrals. Una altra atracció fou el túnel que hi havia sota el Bahnhofsallee, pel qual es conduïa la calefacció i l'electricitat a l'Sprudelhof.

Amb el complex neoclàssic de la sala de bombes, construït després de l'Sprudelhof, s'aconsegueix l'efecte contrari. Jost es va centrar en l'estil monumental del Modernisme alemany tardà. El centre de tot el conjunt és una gran piscina d'aigua davant d'un escenari cobert amb un tendal.

Era aquí on els hostes del balneari passejaven d'hora al matí bevent aigua mineral i escoltant el so de l'orquestra, mentre que els visitants internacionals preferien reunir-se a l'interior d'avant del Kurhaus a les tardes.

El 1908 es va construir l'anomenat Teatre Modernista, la sala de concerts, així com alguns edificis més petits, com l'Inhalatorium, que avui acull la biblioteca municipal, tots ells exemples de l'època modernista.

Molts habitants de Bad Nauheim van sentir-se inspirats per l'arquitectura i van decorar i moblar les seves llars en el mateix estil.

El visitants dels volts del 1910 van presenciar com el Modernisme arrelava profundament i, en una dècada, canviava la imatge de la població.

www.bad-nauheim.de

Doorway of the administrative building, completed by Wilhelm Jost in 1906. The frame recalls Baroque models, yet its elements are clearly inspired by Jugendstil

Porta de l'edifici administratiu, realitzada el 1906 per Wilhelm Jost. Si bé el marc recorda els models barrocs, els elements s'inspiren clarament en el Jugendstil

scale Darmstadt artists rarely received. The preserved architectural ensemble and wide range of objects produced by the grand-ducal ceramic works are unique to Bad Nauheim's Sprudelhof.

In the past, these treasures were only accessible to spa guests but they can now be enjoyed by all through guided tours. Visitors can experience the invigorating effect of the bubbling waters in the historical rooms and wooden tubs of bathhouse 3.

Apart from the Sprudelhof, Bad Nauheim has much to offer: Jost designed a boiler house and large-scale laundry on the other side of the station. He planned the high chimney stack so that visitors could not miss the modern buildings with their imaginative ridge turrets.

In 1905, it was seen as rather extravagant to incorporate an industrial complex as an eye-catcher into a spa surrounding but soon its modern technology and architecture made it a further object of interest. Soon after its completion, interested spa guests could enjoy a sightseeing tour of the central units. Another

attraction was the tunnel below Bahnhofsallee, which conducted district heating and electricity to the Sprudelhof.

The reverse effect is achieved by the neo-classical pump room complex, built after the Sprudelhof: here Jost focused on the monumental style of late German Art Nouveau. The whole complex focuses on a large pool in front of a canopied stage.

It was here that spa guests strolled in the early morning, drinking mineral water and listening to the orchestra, while international visitors preferred to meet in or in front of the Kurhaus in the afternoon.

In 1908, the so-called Art Nouveau Theatre, or concert hall, was erected. Smaller buildings, such as the Inhalatorium, which today houses the town library, are also examples of Art Nouveau.

Many Bad Nauheimers felt inspired by this architecture and decorated and furnished their own homes in the same style.

The visitor around 1910 saw that Art Nouveau had struck deep roots and, within one decade, changed the image of a town.

www.bad-nauheim.de